

Avdelningen för vård och omsorg
Helena Henningson

Delrapport av överenskommelsen, God och nära vård 2022 – En omställning av hälso- och sjukvården med primärvården som nav

I enlighet med överenskommelsen om en God och nära vård 2022 – En omställning av hälso- och sjukvården med primärvården som nav, ska Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) inkomma med en delårsrapport senast den 30 september 2022.

SKR har erhållit 53 miljoner kr inom ramen för överenskommelsen för att stödja kommuner och regioner.

Generella bedömningar

Kommuner och regioner fortsätter att utveckla sitt arbete med att ställa om hälso- och sjukvården till en nära vård med primärvården som nav, som samspelar med andra. Samtliga län har prioriterat att lägga en stabil grund för omställningen genom en gemensam målbild. De flesta regioner och kommuner har fattat beslut i sina politiska församlingar, i några få län pågår processen och beslut fattas innan året är slut. Det pågår mängder av aktiviteter med engagerade medarbetare och ledare, på olika nivåer.

De riktningförändringar som SKR formulerade häromåret har fått ett starkt fäste och präglar både SKR:s arbete och stora delar av det arbete som sker ute i länen.

Riktningförändringarna är:

- Från fokus på organisation till fokus på person och relation.
- Från passiva mottagare till aktiva medskapare.
- Från isolerade vård och omsorgsinsatser till samordning utifrån personens fokus.
- Från reaktiv till proaktiv och hälsofrämjande.

SKR konstaterar att omställningen är i full gång. Förändrade sätt att leda och styra vårdens och omsorgens verksamheter växer fram med stort fokus på systemledarskap och nya gränsöverskridande arbetssätt. Omställningen är dock omfattande och komplex, det finns ett stort behov av fortsatt stöd, både finansiellt, och andra former av stöd för verksamhetsutveckling.

Utvecklingen av den nära vården med primärvården som nav

Stöd i det strategiska omställningsarbetet

De mötesplatser och forum som tidigare etablerats inom ramen för SKR:s program Nära vård, är fortfarande relevanta och SKR fortsätter därför att bjuda in till dessa mötesplatser och forum. Exempel på dessa mötesplatser är mötesforum, chefsgrupper, forskningsfrukost och dialogforum med olika aktörer och intressenter. Dessa beskrevs bland annat i SKR:s helårsrapport för 2021 års närvård-överenskommelse. Vissa mötesplatser är öppna för alla, medans andra grupperingar är riktade till olika funktioner.

Antalet förfrågningar för medverkan på konferenser etc, där bland annat SKR:s samordnare för Nära vård efterfrågas, fortsätter att strömma in. Medverkan har skett i många både stora och små forum under det första halvåret, exempelvis Dagens medicins Vårdarenan, Vitalis och Kvalitetsmässan. Det finns ett stort intresse och engagemang för nära vård såväl från sektorn som från andra sektorer.

SKR:s bedömning är att de förflyttningar och värden som omställningen handlar om har bred förankring. Förflyttningarna är inte bara önskvärda, de hjälper också till att formulera målbilder och färdplaner. Denna kraft måste tas tillvara och också påverka nationella och statliga beslutsfattare att stödja omställningen långsiktigt.

Inom ramen för Partnerskapet för kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvård och socialtjänst är nära vård en fråga som återkommande diskuteras på olika sätt.

SKR har ett gott samarbete med flera av de myndigheter som har regeringsuppdrag kopplade till Nära vård, bland annat Socialstyrelsen och Myndigheten för vård- och omsorgsanalys. Samarbetet har dock påverkats av att flera medarbetare på en av myndigheterna har avslutat sina uppdrag. Myndigheterna har också deltagit vid flera tillfällen i de mötesforum SKR anordnar.

Förra året bildade SKR tillsammans med Experio Lab, Linköpings universitet och Karlstad universitet partnerskapet Hälsolabb. Hälsolabb är en arena för lärande om hur nya lösningar på komplexa samhällsutmaningar kopplade till Nära vård kan se ut. Fyra län utgör piloter i detta, och länen är Örebro län, Västernorrland, Värmland och Uppsala län. Hälsolabb har också samarbetat med tre statliga utredningar för att utforska nya sätt att ta fram policy i en samskapande process med användare och olika systemaktörer. I arbetet kartläggs användarnas behov, resurser och önskemål som bas för utredningens förslag, samtidigt som man också skapar kunskap om den lokala kontexten och förutsättningar hos medarbetare som jobbar nära användarna (brukare,

patienter och anhöriga). Hälsolabb testar även tidiga förslag från utredningarna tillsammans med både användare, medarbetare och chefer och ledare för att förstå vilken effekt de skulle få i verkligheten. Under 2022 avslutade Hälsolabb ett samarbete med Utredningen om en äldreomsorgslag och medicinsk kompetens i kommunerna, där de stöttade utredningen i att ta fram ett användardrivet förslag på en vård- och omsorgsplan för äldreomsorgen. Hälsolabb samarbetar under 2022 även med utredningarna Barn och unga i samhällets vård och Narkotikautredningen.

Under det första halvåret har SKR:s samordnare medverkat i två statliga utredningar som expert. Det gäller Tillgänglighetsdelegationen och Utredningen om en ny äldreomsorgslag.

Stöd för utveckling i ledning och styrning

Stöd för ledare

För att fortsätta stärka och rusta ledare i omställningen till Nära vård genomfördes två digitala ledarskapsprogram under våren. Det ena programmet vände sig till ledare, chefer och förtroendevalda. Vid vårens seminarium deltog 1 382 personer.

Utvärderingen visar på god nytta och uppskattning av innehållet.

Det andra programmet vände sig till högsta tjänsteledningar i fem län. 145 personer från ledningsgrupper i kommuner och regioner deltog. Programmet genomfördes som en pilot för att utveckla stöd till högsta ledningar i omställningen. Behovet av gemensam ledning över gränser och mellanrum i vården och omsorgen – en systemledning - är en av förutsättningarna för omställningen. Utvärderingen visade även där på god nytta och uppskattning av innehållet.

Nära vård (Integrated and personcentered care) lades till som ett tema på den internationella konferensen Quality and Safety in Healthcare som ägde rum i juni på Svenska Mässan i Göteborg. Under den första konferensdagen bjöds de svenska deltagarna, som var ovanligt många, in till en hel dag under namnet Camp Sweden. SKR arrangerade också ett seminarium på temat Nära vård samt deltog i andras seminarier under samma tema.

Uppföljning, ledning och styrning

Under våren växte tanken och viljan fram att presentera SKR:s syn på våra medlemmars arbete med Nära vård. Som tidigare beskrivits pågår mängder av aktiviteter av olika slag, och på olika nivåer runt om i hela landet. Programledningen gav därför Hälsolabb i uppdrag att studera de del- och helårsrapporter som regioner och kommuner, via RSS, skickat till Socialstyrelsen för 2021. I juni presenterades webbrapporten "Nära vård 2021 och 2022" där läsaren kan ta del av analyserna från rapporterna men också berättelser från kommuner, regioner, SKR och nationella

myndigheter. Även professionsföreningar samt patient- och närståendeföreningar delar med sig av sina arbeten för en mera nära och personcentrerad vård.

Under våren påbörjades arbetet med att ta fram ett samlat ramverk för uppföljning av omställningen till en Nära vård. En adekvat uppföljning av omställningen är en framgångsfaktor för att få till en långsiktigt hållbar omställning. För SKR är det viktigt att uppföljningen fångar de kärnvärden som Nära vård vilar på, och att resultat kan presenteras till såväl nationell nivå som systemledning på länsnivå. Vår förhoppning är att kunna presentera grunderna i ramverket vid årsskiftet.

Den tidigare framtagna infografiken med 16 indikatorer som fångar de fyra förflyttningarna, uppdaterades under våren, och tillgänglig genom en rapport på portalen Vården i siffror.

Under hösten 2021 påbörjades ett arbete, tillsammans med kommuner och regioner, att uppdatera verktyget Webbkollen. Det uppdaterade verktyget för individuell personcentrerad uppföljning döptes om till Vård- och omsorgskollen och lanserades den 9 juni i samband med *Vad är viktigt för dig- dagen*. Vård- och omsorgskollen bygger på det trygghetsskapande samtalet. Verktyget ger möjlighet att följa upp den personcentrerade vården, där frågor om kontinuitet, delaktighet, trygghet och överenskommelse är viktiga delar. Verktyget kan ses som ett komplement till nationella enkäter för att följa upp verksamheter inom vård och omsorg. I dagsläget är det för tidigt att kunna presentera några resultat men vi hoppas kunna dela med oss av resultat vid helårsrapporteringen.

Ändamålsenliga ersättningsystem

SKR:s insatser för ökad kunskap om en ändamålsenlig finansiell styrning av sjukvården fortsatte med ytterligare sex konferenser under våren där samtliga regioner medverkade. Gästföreläsare har bidragit med erfarenheter och kunskaper ur olika perspektiv. Digitalisering, egenmonitorering, samverkan, kostnadsansvar, effektivitet och målstyrning har varit ämnen som behandlats. Genomförda enkätundersökningar av ersättningsmodeller och ekonomiska villkor i sjukvården har analyserats och sammanställts. En litteraturgenomgång över forskningsresultat från finansiell styrning inom sjukvården har genomförts.

Särskilt intresse har varit att undersöka effektkedjor, det vill säga om den tillämpade ersättningsmodellen i regionernas primärvård i något avseende kan förklara skillnader i utfall mellan olika regioner. En särskild svårighet är att bedöma i vilken grad det är den finansiella styrningen eller effekter av andra delar av styrningen som leder till ett visst resultat.

Dessa tillfällen till kunskapsinhämtning och erfarenhetsutbyten har varit mycket uppskattade. Under hösten kommer fokus att skifta dels till att dra slutsatser av finansiell styrning i svensk kontext, dels hur förvärvade insikter kan spridas till ett bredare kollektiv.

Hälsolabb

Piloterna i Hälsolabb (se beskrivning ovan) stöttar och driver processer inom flera olika utvecklingsområden kopplade till Nära vård. De har arbetat med teman som målbilder för Nära vård, psykisk hälsa, samsjuklighet, vård i hemmet, systematisk brukarmedverkan, datadriven utveckling och medborgardialog. Designers och verksamhetsutvecklare i piloterna i Värmland, Örebro, Västernorrland och Uppsala arbetar både med att bidra i konkreta utvecklingsarbeten med fokus på användarcentrering och systemutveckling, och med att skapa kapacitet och förmåga till nya arbetssätt i regioner och kommuner.

Under våren har Hälsolabb dessutom utgjort ett stöd för SKR bland annat när det gäller utvecklingen av uppföljning av överenskommelsen mellan SKR och Regeringen för nära vård.

Stöd i spridning och gemensamt lärande

SKR:s roll i att bidra till systematisk spridning av goda, lärande exempel på hur den nära vården tar form är både efterfrågad och uppskattad. SKR:s webbplats för Nära vård och Näravård-podden är i dessa sammanhang extra viktiga. Under första halvåret publicerades 22 avsnitt av Näravård-podden och den har över 11 000 nedladdningar under denna period vilket nästan är en fördubbling jämfört med motsvarande tid förra året (år 2021 6 400). Podden ökar stadigt för varje vecka och närmar sig 100 unika lyssnare per dag i genomsnitt. Under våren uppdaterades också webbplatsen för att göra den än mer tillgänglig och lätt att använda i takt med nära vårds utveckling.

Under våren har en presentation av Nära vårds utvecklingsresa tagits fram. Med den vill SKR bidra med att visa på hur olika beslut hänger samman kronologiskt och beskriva utvecklingen, både bakåt och framåt.

SKR har bidragit till ett gemensamt lärande för en sammanhållen vård och omsorg genom att arrangera webinarier och workshops på olika teman. Exempel på teman är SIP och patientkontrakt, fasta vårdkontakter och kontinuitet, teamsamverkan och vårdsamordning primärvård.

Under våren hölls två med Mötesforum Barnhälsovård. Målgruppen är framförallt representanter från regionernas centrala barnhälsovårdsenheter, men även andra samverkanspartners som tandvården och socialtjänsten är välkomna och har deltagit. Programpunkterna har inkluderat aktuellt inom SKR:s nära vård-arbete,

Socialstyrelsens förstudie om ett nationellt hälsovårdsprogram, handlingsplan för brottsförebyggande föräldraskapsstöd, samverkan kring hälsoundersökningar av placerade barn, forskning om Rinkebyprogrammet, och munhälsa hos förskolebarn.

Forskningsfrågorna kring Nära vård har aktualiserats ytterligare under våren. Nära vårds samordnaren har tillsammans med en grupp forskare träffat Vetenskapsrådet samt Tillgänglighetsdelegationen och fört samtal om forskningens förutsättningar i Nära vård. Under våren publicerades också en dokumentation från det forskningswebbinarium som SKR genomförde hösten 2021.

SKR fortsätter den uppskattade serie med digitala forskningsfrukostar som programledning för Nära vård bjuder in till första fredagen varje månad. Forskare från olika discipliner och forskningsfält deltar och berättar om sin forskning med koppling till Nära vård. Frukostarna är öppna för alla, och lockar ca 400 deltagare per tillfälle.

Stöd till nya proaktiva arbetssätt

Det förebyggande och främjande perspektivet synliggörs och lyfts fram vid nästan alla framträdanden då företrädare från bland annat SKR:s programledning för Nära vård medverkar på konferenser, webinarier etc. Det är också ett återkommande tema och budskap vid Nära vård-programmets projektspecifika webinarier och workshops där företrädare från kommuner och regioner deltar, exempelvis SIP, fasta vårdkontakter och samverkan. Även i SKR:s ordinarie nätverk, mötesplatser och mötesforum lyfts lärande exempel på hälsofrämjande och förebyggande arbete och personcentrerade arbetssätt. Ett sådant exempel är de återkommande träffarna med Mötesforum Barnhälsovård

Under våren har samarbetet inom SKR stärkts vad gäller samverkan kring barn och ungas hälsa där skola, socialtjänst och hälso- och sjukvård, inklusive BUP identifierats som extra viktiga. Under våren startades ett dialogforum för representanter från SKR:s ordinarie chefsnätverk med fokus på frågor som rör samverkan för barn och ungas hälsa med koppling till nära vård-perspektivet.

Flera regioner arbetar med att utveckla strukturerna för primärvårdens områdes-/befolkningsansvar. SKR deltar i en mötesplats för att främja lärandet mellan dessa.

Under förra året påbörjades ett samarbete mellan Nära vård och Uppdrag psykisk hälsa, med den gemensamma målsättningen att utveckla stöd till psykisk hälsa på primärvårdsnivå för barn, unga och vuxna. Samarbetet fortsätter under 2022. Det senaste året har flera yrkespersoner med utvecklingsuppdrag inom regioner och kommuner framfört önskemål om en återkommande mötesplats för de som mer direkt arbetar för utveckling av arbetssätt och stöd till psykisk hälsa inom primärvården. En

sådan mötesplats kommer att erbjudas från och med september, arrangerad av programgruppen för Nära Vård och Uppdrag Psykisk Hälsa tillsammans.

Kontinuitet och relationskapade stöd

SKR har fortsatt att stödja medlemmarna i deras arbete med kontinuitet, genom webinarier på temat kontinuitet och fasta kontakter. SKR:s projektledare har under första halvåret medverkat i flera av SKR:s nätverk exempelvis Vårdvalsnätverket, nätverket för hälso- och sjukvårdsdirektörer och Strategiskt forum för Nära vård. Dialog har även förts med Inera och Myndigheten för vård- och omsorgsanalys för att lyfta frågorna samt presentera de resultat från de mätningar som gjorts av bland annat fasta kontakter i särskilt boende för äldre. En PM, *Läkartillgång i primärvården* släpptes i januari baserat på mätningar som SKR genomförde 2020 respektive 2021. Mätningarna fångar både tillgången till allmänläkare inom regionerna och tillgången till ST-läkare hos såväl regioner som hos privata vårdgivare. Antalet ST-läkare i allmänmedicin har ökat med 11 procent mellan 2019-2021.

De två webinarier som hållits under våren har fokuserat på goda exempel samt hur man kan mäta och följa upp de fasta kontakterna. Nätverken Mötesforum Nära Vård, Nätverket för sammanhållen vård och omsorg, MAS-nätverket och Vårdvalsnätverket har bjudits in att delta.

Ett tätt samarbete med Patientkontrakt har under våren bidragit till att hålla ihop frågan om de fasta kontakterna i regioner och kommuner. Detta har bland annat medfört att viktiga faktorer för ett framgångsrikt arbete med de fasta kontakterna har identifierats. Förhoppningen är att det ska ge synergieffekter.

För att få en lägesbild påbörjades på försommaren en kartläggning av hur långt regionerna har kommit och resultatet kommer att sammanställas under hösten.

Primärvårds Kvalitet utvecklade under förra året indikatorer för fast läkarkontakt, och dessa lanserades vid årsskiftet 2021/2022. Flera regioner har under det första halvåret börjat använda dessa.

Stöd till delaktighet och samskapande

Införandet av Patientkontrakt har fortsatt enligt plan och det finns ett stort engagemang i landet. Fyra mötesplatser för det nationella nätverket med projektledare och team som arbetar med införandet har genomförts. Utöver det har ett antal workshops genomförts för att stödja medlemmarna att samskapa med invånare för att utveckla och sprida kunskap om Patientkontrakt. Intresset från patient-, brukar- och närstående representanter har varit stort. Dialogmöten har också genomförts med patientorganisationer där fokus varit Patientkontrakt.

Patientkontrakt är numera en integrerad del i de mötesplatser som arrangeras inom ramen för Nära vård. Patientkontrakt är också en integrerad del i införandet av personcentrerade och sammanhållna vårdförlopp.

Delprojektet *Patientens kunskapsstöd* startades under våren, för att bidra till mer patientmakt och komplettera de kunskapsstöd som utarbetas för professionen, inom ramen för Kunskapsstyrningen. Kunskapsstöd för patienter utvecklas i första hand för personer som lever med kroniska sjukdomar. Syftet är att ta fram ett stöd så att dessa personer i högre grad själva och utifrån egna resurser kan ta större ansvar för sin hälsa och vård.

Genomgående budskap i arbetet med Patientkontrakt är att fortsätta foga samman kultur och struktur. Under våren innebar det att stödja medlemmarna i att utveckla rutiner för att dokumentera Patientkontrakt och samordna det med de delar som handlar om fasta kontakter. Det finns ett tydligt behov av att fortsätta detta arbete, dels för att öka systematiken dels för att minska variationen. En annan viktig del är det arbete som nu påbörjats tillsammans med Inera kring Sammanhållna planering på 1177 – digital vy för Patientkontrakt. I flera län börjar nu information på 1177 finnas tillgänglig med uppmaningen ”Du vet väl om att du kan efterfråga ditt Patientkontrakt!”.

En skriftlig guide till mer samskapad hälsa, vård och omsorg genom Patientkontrakt har publicerats under våren. Klara Palmberg Broryd, forskare, medverkar i guiden som bland annat grundar sig på hennes följeforskning på införandet av Patientkontrakt. Guiden lyfter fram lärandet som växt fram i det nationella nätverket men visar också på behovet av ett fortsatt kulturarbete för att verkligen åstadkomma en mer personcentrerad och samskapad hälsa, vård och omsorg

Goda förutsättningar för vårdens medarbetare

Stöd i utbildningsfrågor och lärande

Nya arbetssätt och miljöer för lärande

Omställningen till nära vård kräver nya sätt att arbeta inom hälso- och sjukvården. Ett skifte behövs i perspektiv och förhållningssätt, bland annat synen på samskapande när det gäller invånare, patienter, brukare och närstående. De berördas egna kunskaper och erfarenheter är nödvändiga, men för att skapa en komplett helhetsbild utifrån personen och dess förutsättningar krävs också olika professionella perspektiv. Att få till detta i praktiken är en utmaning, det handlar både om strukturer och kulturer.

För att underlätta det arbetet har SKR påbörjat ett arbete som ska stödja framväxten av hållbara personcentrerade arbetssätt. Stödmaterial till beslutsfattare och ledare är

under framtagande. Arbetet sker i dialog med medarbetare och ledare i regioner och kommuner och kommer också vila på slutsatser från relevant litteratur.

Under våren har SKR:s bolag Adda, på uppdrag av SKR, tagit fram en grundutbildning i digitalt format för att stärka arbetsplatslärandet.

Stöd i kompetensförsörjning och spridning av goda exempel

SKR stöttar medlemmar i arbetet med kompetensförsörjning, att rekrytera och behålla personal samt öka sin attraktivitet genom att samla in och sprida fakta om välfärdsjobben. Under våren har en ny undersökning genomförts om ungas intresse för, och attityder till, jobben inom vården och omsorgen. Resultaten kommer att presenteras i en rapport under hösten. Arbetet med att genomföra en uppföljande studie om syn på omställning, kompetensutveckling och jobben i kommuner och regioner bland personer mitt i livet har också påbörjats under våren. Studien blir viktiga inslag i arbetet med det nya kompetens- och omställningsavtalet.

Under våren lanserades rapporten "Digitalisering i välfärden" som syftar till att följa arbetet med digitalisering ur medarbetarnas perspektiv. Resultaten visar bland annat hur vård- och omsorgspersonal ser på den ökade digitaliseringen i sitt arbetsliv och deras erfarenheter till nya digitala arbetsätt/verktyg som infördes under coronapandemin. Resultaten presenterades på ett seminarium i våras där företrädare för kommuner medverkade. I ett nytt avsnitt av podcasten Sveriges Viktigste Jobb, som syftar till att sprida kunskap, inspiration och goda exempel på hur kommuner och regioner arbetar för att möta kompetensutmaningen, är studiens resultat utgångspunkt i ett avsnitt som rör digitaliseringens möjligheter inom äldreomsorgen. Avsnittet släpps under hösten. Under våren släpptes också ett podavsnitt där kommun- och regionföreträdare medverkar för att prata om hur de arbetar med att öka sin attraktivitet som arbetsgivare.

I april släpptes seminarieserien "Attraktiv äldreomsorg" som syftar till att visa hur framtidens äldreomsorg kommer se ut i ljuset av omställning mot en nära vård, hur dagens medarbetare tycker att arbetsgivarna bättre kan lyfta jobben inom vård och omsorg till äldre, samt hur arbetsgivarna kan kommunicera för att öka attraktiviteten för jobben. Varje avsnitt (totalt tre) har i genomsnitt 1000 nedladdningar.

För att stötta medlemmarna att möta kompetensutmaningen utifrån de nio strategierna har lärande exempel från medlemmar samlats in under våren. Samtliga exempel har utgångspunkt i att använda kompetensen rätt, bredda rekryteringen och utnyttja tekniken smart. En journalist kommer att göra reportage kring ett urval av dessa som samtliga syftar till att inspirera och sprida kunskap kring hur man kan jobba med kompetensförsörjningen på nya sätt.

Minska beroendet av inhyrd personal

Under första halvåret 2022 har stödet till regionerna för ett hyroberoende fortsatt utifrån de övergripande utvecklingsområden som regionerna kommit överens om tillsammans med processamordningen på SKR.

Dessa områden är:

- Nätverkssamarbete mellan regionernas processledare för uppföljning, lärande och erfarenhetsutbyte.
- Tillämpning av de åtgärder/metoder/verktyg som visat sig fungera för att minska beroendet av hyrpersonal.
- Utveckla en gemensam kommunikation kring regionernas styrkor som arbetsgivare riktat till målgruppen sjuksköterskor.
- Stöd till genomförandet av en regiongemensam upphandling av hyrpersonal.

Varje region har en utsedd processledare som stödjer och samordnar insatser lokalt. Processledarna träffas regelbundet för att utbyta erfarenheter och lärande i ett sedan flera år etablerat nätverkssamarbete. Nätverket samordnas av SKR och under första halvåret 2022 har sammanlagt 4 digitala halvdagskonferenser ägt rum. Det finns även utsedda arbetsgrupper där olika representanter från regionerna deltagit. Därutöver sker ett samarbete på ledningsnivå, med representation från regionernas olika direktörsnätverk, som tillsammans med chefer från SKR utgör styrgruppsfunktion.

Genom fortsatt tillämpning av framgångsrika åtgärder har regionerna kunnat visa att det går att minska beroendet av inhyrd personal, dock har följdverkningarna av pandemin gjort bemanningsläget skört och sårbart och efter första halvåret har kostnaderna för hyrpersonal stigit med 39 procentenheter. I spåren av pandemin krävs ökad bemanning för att komma ifatt med den vård som fått vänta under pandemin, där finns största förklaringen till ökade behov av inhyrd personal.

Exempel på åtgärder som regionerna gör för att minska beroendet av hyrpersonal är bland annat satsningar på förbättrad arbetsmiljö, utvecklad bemanningsstruktur och nya arbetssätt, produktions- och kapacitetsplanering, satsningar på rekrytering, stärkta förmåner, dispensförfarande och centrala avropsenheter. Flera av åtgärderna är långsiktiga och det kommer att ta tid innan full effekt uppnås. Även om pandemin inneburit att uppskjuten vård kräver stärkt bemanning, har det visat sig att pandemin också inneburit lärande och utveckling. Exempelvis har det skett ökad användning av vård på distans, införande av nya teamsamarbeten, nya arbetssätt och samarbeten över verksamhetsgränser, samt gett ett ökat intresse för vårdutbildningar, som regionerna kan tillvarata som potentialer för stärkt kompetensförsörjning. Att tillvarata det lärande som skett under pandemin är viktiga delar i det fortsatta stödet till regionernas arbete med frågan om oberoende av hyrpersonal.

En del i arbetet som pågått under våren 2022 är regionernas gemensamma formulering av faktabaserade budskap gentemot målgruppen sjuksköterskor som ska synliggöra styrkorna att vara anställd hos regionerna. Tanken är att varje region kan använda kommunikationsmaterialet i egna kommunikationssatsningar lokalt. Regionerna arbetar fortsatt med att genomföra en nationell upphandling om ett regiongemensamt ramavtal, som ska ge effekten att regionerna har bättre kontroll på kvalitet, kostnader och hur hyrpersonal fördelas över landet. Ett nytt gemensamt ramavtal planeras bli klart våren 2023.

Utveckling av karriärmodeller

SKR stödjer det lokala arbetet i regioner och kommuner för att utveckla och implementera karriärmodeller bland annat genom erfarenhetsutbyte och mötesplatser i ett arbetsgivarnätverk. I nätverket deltar centralt utsedda processledare från samtliga regioner och de kommuner som ingår, däribland ingår de tre största kommunerna. Positivt är att alltför många kommuner har börjat att ansluta sig till arbetet tack vare att de gått samman och delar en resurs för en processledare, som genom att ansluta sig till nätverket kan representera samtliga. På så sätt är nu 23 kommuner anslutna till nätverket och samtliga 21 regionerna.

Arbetet har som mål att samtliga regioner och ett urval av kommunerna (nio) som deltagit sedan starten 2019, ska ha utvecklat och påbörjat införa karriärmodeller senast december 2022. Utvecklingen följs kontinuerligt av SKR genom årliga kartläggningar. Trots att pandemiåren bromsat arbetet något visar kartläggningarna på framsteg. Senaste statsuppdatering visade att majoritet av de nio kommunerna sedan start utvecklat modeller för sjuksköterskor och tre hade påbörjat att införa dem. 17 av 21 regioner hade utvecklat karriärmodeller för hälso- och sjukvårdens yrkesgrupper och hälften av dem hade påbörjat att införa dem. Nästa kartläggning genomförs under november-december 2022.

Härutöver tillhandahåller SKR en digital plattform där regioner och kommuner har möjlighet till kunskaps- och erfarenhetsutbyte via chatt och fildelning.

Stöd för utökad VFU

SKR:s uppdrag är att stödja kommuner och regioner i arbetet med att identifiera behov av insatser och förutsättningar som krävs för att fler VFU-platser kan erbjudas och bättre möjligheter ges till att bedriva vårdutbildning i hela landet. Uppdraget tillkom som ett tillägg till den särskilda satsning om 250 miljoner kr som görs i överenskommelsen i syfte att öka incitamenten för samtliga regioner och kommuner att ta emot fler studenter under utbildning. Som ett första steg ska satsningen stimulera utökningen av varaktiga platser under den 3-åriga sjuksköterskeutbildningens samtliga terminer. Under förutsättning att riksdagen beslutar om medel för området

nästkommande år, är avsikten att satsningen vidareutvecklas bl.a. utifrån erfarenheterna från 2022.

För att stödja kommuner och regioner i arbetet med att identifiera behov av insatser och förutsättningar som krävs för en utökning av verksamhetsförlagd utbildning för sjuksköterskor, genomför SKR en intervjuundersökning under hösten 2022. Intervjupersonerna är nyckelpersoner i regioner och kommuner samt vid lärosäten som ansvarar för, samordnar, utreder eller på andra sätt arbetar med frågor kring den verksamhetsförlagda utbildningen. SKR ska samordna en redogörelse av resultat och slutsatser från undersökningen som lämnas till regeringen senast 30 november 2022.

Stöd i arbetet med fler AT och ny utbildningsstruktur för läkare

SKR:s kansli har arbetat med frågan bland annat genom sitt stöd till regionernas företrädare i Nationella vårdkompetens rådet. Förhoppningen är att uppdatera tidigare framtagna faktaunderlag under hösten. En försenad rekryteringsprocess efter en pensionsavgång har tyvärr inneburit att SKR:s arbete på detta område inte varit lika omfattande som tidigare.

Insatser inom ramen för Vision eHälsa 2025

Stöd för en mer enhetlig informationshantering

Under 2022 har det regiongemensamma arbetet fortsatt att utvecklas och breddas utifrån det arbete som bedrivits de senaste åren. Arbetet drivs av den Nationella Samverkansgruppen för strukturerad vårdinformation tillsammans med olika programområden inom Nationellt system för kunskapsstyrning för hälso- och sjukvården. De prioriterade områdena följer överenskommelsens inriktning och omfattar bland annat patologi, levnadsvanor, användning av Snomed CT och automatisering av informationsförsörjningen mellan vårdinformationssystem och Nationella Kvalitetsregister.

Arbetet med strukturerad vårdinformation sker i nära dialog med relevanta statliga myndigheter och i tillämpliga delar med standardiseringsorganisationerna.

Stöd till förbättrat informationsutbyte

SKR arbetar aktivt tillsammans med kommuner, regioner och Inera AB för att successivt förbättra möjligheterna till informationsutbyte. I dagsläget pågår även flera stora utvecklingsarbeten i regioner och kommuner för att modernisera informationsmiljöerna och därigenom skapa bättre förutsättningar för informationsutbyte inom och mellan olika verksamheter. SKR genomför även en förstudie i syfte att kartlägga nuvarande former och tillvägagångssätt för

informationsutbyte, i syfte att få underlag för lämpliga vägval framåt både på lokal, regional och nationell nivå.

Under våren arrangerades workshops med huvudsaklig representation från kommunerna, som en början på de förberedelser som krävs med anledning av ny lagstiftning kring informationsöverföring mellan socialtjänst (äldreomsorg) och hälso- och sjukvård. Arbetet sker i intern samverkan på SKR och inkluderar också andra överenskommelser.

Förstärkning av ambulanssjukvården

SKR stödjer arbetet med att utveckla ambulanssjukvården för att möta hela hälso- och sjukvårdens behov genom att bland annat skapa mötesplatser för lärande och utbyte av erfarenheter. Nätverket för ambulanssjukvård där alla regioner finns representerade möts regelbundet. Under förra året startades digitala morgonmöten, *Kaffe med kunskap*, där utvecklingsarbeten, forskningsresultat med mera presenteras och diskuteras. Dessa möten var uppskattade och fortsatte under våren. Inbjudan sprids brett i ambulansverksamheterna.

Inom SKR sker samarbete i frågor som angränsar till varandra och medel från olika överenskommelser används. Inom området Förstärkning av ambulanssjukvården gäller detta Hälso- och sjukvårdens arbete med civilt försvar 2022 samt Insatser inom området psykisk hälsa och suicidprevention.

Prehospitala akutpsykiatriska bedömningar

Arbetet fortsätter med att stödja utveckling av prehospitala akutpsykiatriska bedömningar, bland annat har workshop hållits kring samverkan mellan ambulans, psykiatri och polis. Dialoger har genomförts med majoriteten av regionerna för att öka samverkan mellan ambulanssjukvård, psykiatri och det suicidpreventiva arbetet. SKR har tillsammans med Region Stockholm utarbetat utbildningar för att förbättra kompetensen kring akutpsykiatriska bedömningar inom ambulanssjukvård. Utbildningarna kommer att genomföras under hösten.

Prehospital inre sjukvårdsledning

Inom nätverket för ambulans har arbete genomförts med stöd av SKR för att ta fram ett underlag gällande prehospital inre sjukvårdsledning, som under hösten kommer att presenteras för SKR:s nätverk för hälso- och sjukvårdsdirektörer. Underlaget beskriver en ledningsfunktion på larmcentral med mandat att hantera operativa ledningsfrågor, dirigering, logistik och liknande. Några regioner har redan idag motsvarande funktion. Denna ledningsfunktion motsvarar ledningsfunktioner som finns hos andra aktörer som ambulansen samverkar med, så som räddningstjänst och polis.

Samverkan kring sjuktransport

SKR har i dialog med landets hälso- och sjukvårdsdirektörer samt Socialstyrelsen påbörjat ett arbete med att se över möjligheterna för att ta fram en nationell modell för intensivvårdstransporter. Det skulle innebära att SKR koordinerar och stödjer ett arbete för att i samverkan med landets regioner ta fram ett förslag på en modell på ett nationellt, heltäckande, väl samordnat och robust system för intensivvårdstransporter med hög vårdkvalitet.

Bedömning av stöd för 2023

SKR:s samlade bedömning är att det är viktigt att hålla i den inriktning som påbörjats, det vill säga att förverkliga riksdagens beslut att göra primärvården som nav som samverkar med annan hälso- och sjukvård, socialtjänst med flera.

De strategiska målbilder och färdplaner som systemledningarna i regioner och kommuner i samtliga län har utformat, behöver nu förverkligas och bli levande och mer operativa. Här finns en vilja att hitta lösningar på kända systembrister, exempelvis inom samverkan och samordning. Som tidigare påpekats är omställningen till nära vård en omfattande, komplex och värdebaserad förflyttning som för att lyckas måste vila på en stabil och långsiktig grund. Staten och dess myndigheter behöver visa ansvar genom att både skapa de förutsättningar som krävs och bidra med relevanta stöd.

Vår bedömning är att det finns ett stort behov av fortsatt stöd, både finansiellt och andra former av stöd för verksamhetsutveckling. Engagemanget är stort och det är viktigt att omställningens kraft också når ut i verksamheterna. Fortsatt stöd på ledarskap, digitaliseringens möjligheter, utveckling av samordnade tjänster och förutsättningar för forskning och lärande miljöer i primärvård är några viktiga spår att fortsätta. Välfärdens står inför flera samtida utmaningar i en dimension som vi inte sett i modern tid. Det gäller demografin, ekonomin och kompetensförsörjningen. Det är också viktigt att det i 2023 års överenskommelse finns utrymme att anpassa stödet efter kommuner och regioners olika utvecklingstakt.

Sveriges Kommuner och Regioner

Fredrik Lennartsson

Avdelningsdirektör

Emma Spak
Sektionschef